

Any XIV

Barcelona 28 de Mars de 1901

Quan ella surt y ab son ball
 la concurrencia captiva,
 la moral fá escarafall
 y li crida fort; —¡Avall!...
 Pero 'l públich diu; —¡Arribal!

Copia fot. de A. Esplugas

Lo BRUSI y las germanas de la Caritat

Perqué lo poble de Oporto que, com lo restant de 'l poble portuguès, está fregit y cuyt de 'ls frarets y monjetas que la Providencia li ha deparat, cometé la avilantès de penjar un ninot representant una *hermana* de la Caritat, lo *Brusi* fundament horroritzat exclamá fent escriuir als seus lectors; «¡Miserables, més que miserables!» referintse als portugueses.

¡Y té rahó l' *Avi* de la premsa barcelonina! Tota vegada qu' havem convingut que las monjas de la Caritat son angelets femellas; tota vegada qu' hem admés que la única Caritat verdaderament abnegada es la que practican aquestas donas vestidas de color d' ala de mosca; ja qu' havem fet una ficció poética de la *hermana* de la Caritat y hem cantat ab totas las cordas de totas las liras l' abnegació y 'l martiri, la disciplina y l' altruisme d' aquets angels bufadors, no sé perquè ara á última hora hém de trencar l' encant y esboyrar l' aureola que rodeja á eixos sérs admirables(?) arrivant fins al punt ¡oh miserables de nosaltres! fins al punt de penjar á una germana de la Caritat en *efigie*, qu' es com si penjéssim á la representació de tot lo benemérit institut, com si penjéssim en la *persona* d' aquell ninot de drap, á totas las ordres religiosas plegadas.

¡Ah miserables, més que miserables!...

Rahó té l' *avi Brusi* en remenar la caixa de 'ls trons y en acudir als calificatius més grossos del diccionari. ¡Rahó que li sobra al escriuirse de que 'ls portugueses s' hagin propassat al extrém de posar sas pecadoras mans sobre un *angel* de la Caritat, no de carn y ossos precisament,—perqué allavors hauria sigut disculpable, ja que la carn té exigencias y es fragil com tot lo humà—sino sobre un impecable *maniquí* que representaba en aquell moment històrich á totas las fillas de Paul!

Te rahó que li sobra l' *Avi Brusi*... Quan s' ha convingut en crear una ficció, es necessari acceptarla ab totas sas conseqüencias.

Quan á copia de generacions y talents y de plomas aduladoras posats al servey de la santa causa, s' ha creat una llegenda entorn de las monjas de la Caritat y s' ha convingut, que son admirables, dignas, angelicals etc., etc. no es qüestió de deixar esfondrar la llegenda en un sol minüt.

Quan s' ha rodejat á l' institut de Paul ab una aureola de santitat y s' ha cantat en tots los tons son altruisme y s' ha elevat la impecabilitat de sas adeptas á la categoría de un dogma intangible, no es cosa de deixar que s' enruni en un moment l' obra tan sabia y pacientment aixecada, l' encant tan seraficament elaborat.

¡Rahó, rahó que li sobra, te l' *Avi* barceloní al posar cara de tres Deus y al exhalar lo crit d' angustia ensemps que de fulminant excomunió, com un *Dies irae* á la moderna—¡Miserables, més que miserables!

¡Que una germana de la Caritat de la residencia de Barcelona, s' enamori sensualment anys enrera d' un assilat del Hospici y afamada de pláher, com la femella en la época del zel, no pari

fins á conseguir del pobre cego una criatural... Donchs res, el cego—que no pot donar un pas sense *Lussarillo*—ne té la culpa... Ha *violentat* á la hermana. Lo cego al carrer y terra á l' assumpto.

¡Que las germanas de la Caritat de 'ls hospitals de Cuba durant la última guerra—y segons milers de testimonis de soldats y oficials, jeguin á son antoig ab qui 'ls hi dongui la goma, y 's menjin los millors talls en perjudici de 'ls ferits y malalts y 's beguin las medicinas que la nació paga, convertintlas en bons vins pera obsequiar á sos amants d' una nit!... Donchs terra al assumpto y en *la guerra, cómo en la guerra*.

¡Que las *hermanas* de la Inclusa de Madrid 's confabulin ab los empleats y diputats provincials, per arramblar ab la llet, carn y ous, segons demostrá un expedient instruhit ara fa poch!... Donchs *duro* als empleats y en quant á las *hermanas*, terra al assumpto.

¡Que las monjas del Hospici de la Cort, per evitar que 'ls ignocents assilats puguin satisfacer sas necessitats naturals y á fi d' estolviarse ¡bagassas! la feyna de rentar matalassos y llansols, lliguin ab cordills las *aixetas* naturals de 'ls infantons, determinant malalties que n' envian alguns al altre barril!... Donchs com que 's tracta de fills de la miseria ó del vici, terra al assumpto.

¡Que las monjas del Institut de Paul de Murcia 's beguin la llet de 'ls assilats de la Inclusa en connivencia ab los empleats? Donchs llenya als empleats y per las monjas, terra al assumpto.

¡Que las *hermanitas* de 'ls pobres de aquí y de tot arreu, arreconin millóns y més millóns y en cambi 'ls vells assilats visquin ab las deixas de las plassas públicas, mentres ellas, las religiosas *formiguetas* 's tractan á cos de rey, refent sos cossos estragats pe 'ls excessos de 'ls amors clandestins Donchs, cop de bombo á la santa paciencia, á l' admirable virtut de 'ls angels de la Caritat y 'ls vells, que reventin d' una vegada.

¡Rahó, rahó que li sobra té l' *avi Brusi* en horroritzarse devant del *maniquí* que 'ls aixalabrats portugueses han passejat per los carrers d' Oporto, penjantlo després ab tota la solemnitat deguda.

Los convencionalismes s' han d' acceptar ab totas sas conseqüencias... ò no crearlos.

Fransa, la republicana Fransa, tan execrada per l' *Avi*, no admet 'ls convencionalismes, lliga curt á las ordres religiosas y no fa distinció entre las institucions caritativas, ja perteneixin al ordre civil ò al religiós.

Y condecora ab la Legió d' honor lo mateix á las *enfermeras* laicas com á las germanas de la Caritat que s' ho mereixen.

Si be sab enviar á presiri, lo mateix qu' als *pederastas* civils, als que 's vesteixen pel cap y portan tonsura; los que per cert abundan més entre la gent que vesteix sotana, que no pas entre la gent que va vestida de *persona*.

RAMON BERENGUER

LA CAYGUDA!

(Confessions d' una «corrida»)

XIII

(CONTINUACIÓ)

Pobre de mi!... ¡Quinas horas
mes terribles vaig passar
arronsat com una cuca
dessota 'l tálam nupcial,
sense atrevirme á tussir,
sense atrevirme á piular
y aguantantme hasta l' alé
per no morir á las mans
d' aquell Otello terrible...
que tornava de cassar!

Cert que vaig surtirne ab vida,
pero no sense apurar
lo cálzer de l' amargura
ben curull!... Aném al grá:

Vingué l' Enrich de cassera
brut de pols y mort de fam;

Ella, lo rebé amorosa
com á tota esposa escau
y desde sota del llit,
vaig tenirme d' escoltar
los besos de benvinguda...
—Y donchs noy, ¿qué t' ha passat?
va fer ella

—Poca cosa
(lo seu marit contestá)

En lloch de matá una llebra
hi mort al pobre *Lleal*.
—Ganga, vaig pensar... Si arriba
á du 'l gos, quedo arreglat.
—Donchs, si. Sense 'l gos, inútil
era ja se guir cassant
y per xó hi vingut molt antes
de l' hora que t' hi fixat,
tant més. quan de gana 'm moro...
¡Prepáram, donchs, el sopar!
—¿No surtirás aquest vespre?
(Aqui vaig obrir mitx pam
las orellas)

—No, impossible
estich massa fatigat
(—Pobre de mi! —vareig dirme—
no se 't prepara mal ball)—

Varen surtir de l' arcoba
y 'ls vaig sentir trasquejar
pe 'l menjador. Al poch rato
la campaneta trucá...
A la quènta, la minyona
que ja tornava del ball...

Va passar mitx 'hora llarga.
Després lo soroll de plats,
de forquillas y de copas
va indicarme en termes clars
que sopavan... *Esta es otra...*

—vaig dirme— ¿Com soparás
aquesta nit, si aquí 't quedas
extés com un llargandaix?—

A poch, remor de fandillas
va anarse acostant... ¿Qui sab?
—vaig pensar— ¿potsé ella 'm porta
provisións?... Es molt del cas.—

No era aixís. La minyona
entrá á l' arcoba nupcial
per fé 'l llit. En tant, cantava
l' «¡Ay de mi!» ab terribles brams.
«¡L' ay de mi!»... ¡Casi ho vaig pendre
com alusió personal!...
¡Veyám si al fi aquesta broma
també acabarà ploran!!

Després, vaig estar bon rato
ab lo cor sempre en un ay,
per pór de que la minyona
mirés sota 'l llit, pro, ca!
va cambiá 'l *vaso de la noche*
y va allunyar-se cantant....

Al poch rato, los dos *tórtolos*
ben beguts y ben menjats
entraren dintre la sala
y fentse bromas picants,
anaren ab gran calma
quedantse aixi... *al natural*.

¡Quinas orellas parava!
¡ab quina angunia y afany
veya de cullí algún dato
per 'hont pogués esbrinar
l' hora de surtir de penas!...

—Enrich meu. ¿Ah, que no sabs
—feu ella, —quina visita
hi rebut?

—No; tu dirás.
—Donchs, nostre amich de Marsella,
aquell á qui vaig donar
la carteta per la Emilia..
—Si, ja sé... aquell carcamal
que va moure tant d' escándol
la nit del Hotel!... Veyám,
¿que t' ha dit?

—Duya una carta
de la Emilia.

—Bé, demá
la llegiré. D' aquell tipo,
no vull que me 'n parlis pas
No sé que li trobo... 'M sembla
que busca tres peus al gat,
y jo, Me cé, tant t' estimo
y soch gelós en tal grau
qu' á la més petita, 't juro
que li partiria 'l cap

¡Deu l' en quart de ma escopeta
si 't guarnís algún parany!—

Y deya aixó, mentre l' arma
se la posava al capsal...
Inútil, lector, crech dirte
l' efecte que 'm van causar
eixas frases... Fredas gotas
m' anavan pel front avall!

Pro molt més efecte encare
quan la Mercé va parlar;
—Ay, Enrich, qué n' ets de tonto!..
Ja 'ls hi vist los seus afanys...
Ja sé que 'm busca aquell tipo,
pro 't juro que, per ma part,
l' aborreixo per ridicul
y tonto y extravagant...

Creu que si pogués donarli
una llissó, de ben grat
ho faria. ¡Que 'm carrega
quan se fa l' interessant!—

Y la grandíssima... dona
deixa aixó ab expressió tal,
que no m deixava cap dupte
de son modo de pensar.

Pro quan l' ira va cegarme,
va ser quan al llit pujant
tots dos, vaig quedarme á sota
sentint... lo qu' es natural
sentir á dins d' una arcoba
apropet de dos casats.

Igual que si sobre 'ls polsos
los tingués, vaig sospezar
suspirs y besos frenétichs
y 'ls éxtassis de la carn!..

Jo estirat igual qu' un Cristo
y débil, mitx mort de fam,
y ells joganers, carinyosos
un per un, vaig apurar
tots los suplicis de Tántalo,
com castich de mas maldats.

¡Alló, *senyores*, semblava
una llanxa en alta mar
y á cada moment me 'ls veyá
desplomantse daltabaix
á impuls d' aquell irascible
terremoto... conjugal.

Després.. molts suspirs, silenci...
després, quietut exemplar...
y després, al cap d' un rato,
uns ronquits acompassats!

M. RIUSECH.

(SEGUIRÁ)

EN LO MON DE LAS "ESTRELLAS"

—En que quedém pagas lo sopar?
—Noya, sento participarte qu' al burro m' han netejat... ¿Si vols un altre escuradents per quan t' acabis aquet?...

—Son las dotze y á las set vaig menjá un plat de monjetas ¿Ahont será aquell príncep rus que surt sempre á las novelas?

—Mirat aquesta beneyta... Ara 's fá dir «Mam'zelle Niní» y quinze dias enrera 'm rentava la roba. Es la Tuyas bugadera.

—Si surt sola de l' Eden m' hi enganxo y cap á dormir. . Si ha fet sort... vé lo de sempre... ¿Ahont diables passo la nit?

EL RAM DE 'N MATEU

El ram d' aquest any anirà guarnit ab las carbassas
dels ministres y d' altres lieiminaduras frarescas d' actualitat.

“LO GAT DEL MOLINER”

Un quènto de Perrault
qu' es molt oportú ¡molt!...

Veusaquí que un moliner d' aquells que conduheixen sempre l' aygua al séu molí, al morir deixá per tota herencia als tres fills séus la casa, un ase y un gat.

Fetas las reparticions, sense necessitat d' intervenirhi procuradors ni escribans, lo fill més gran se quedá ab lo molí, lo segón ab lo burro y á n' el petit li varen endossar 'l gat.

Ab lo gat á coll, el nano 's desconsolava exclamant:—«Mos germans podrán guanyarse honradament la vida trevallant junts; pró jo ¿qué 'm quedaré después d' haverme menjat al gat? Tot lo més, de la pell me 'n puch fer una catxutxa.»

*
**

Veusaquí que 'l *Marruix* (nom que 'l gat tenia) al sentir sempre exclamarse 'l séu amo li vá dir:—«No us apuréu, home: deixaré de ser gat ó vos duré la sort á casa vostra, mentres que 'm proporcionéu unas botas per las mévas potas y un sach per aná á cassar per aqueixos andurrials.»

Per més que no li inspiravan gran confiança las paraulas del gat, per que ja li coneixia de casa 'l seu pare algunas entremaliaduras pera agafar las ratas, tals com la de penjar-se de las vigas capervall ó fer lo mort entre 'ls sachs de farina, s' decidí á complaure'l per probarlo.

Aixis que 'l gat, un verdader gat dels frares, s' hagué calsat las botas, se penjá 'l sach á coll y se 'n vá anar cap á la vora d' unas feixas ahont s' hi encahuavan molts conills. Omplí mitj sach de segò, 'l deixá obert ab un llas escorredor á la boca del sach y s' quedá estirat á terra fent lo mort, esperant si algún incaute conillot s' hi agafaba. No habian passat cinch minuts quan n' entrá un; esirà la corda, quedá tancat dintre y allí no hi hagué misericordia per ell.

Content y enorgullit el *Marruix* ab la pesa de cassa se n' aná al palau de la reyna y solicitá parlarli. Concedida l' audiència digué á S. M.:—Aquí li ofereixo, soberana, aquet conill que 'l senyor *Comte de Camama* (nom que aplicá al séu amo) m' ha manat portarli»

—«Digas al téu amo (respongué la reyna agrahida) que li accepto 'l conill y que me 'n recordaré sempre més.»

Un altre dia 's presentá al palau ab una llebra; més endevant ab dugas perdius; y aixis durant dos ó tres mesos duya al palau tota mena de cassa.

*
**

Veusaquí que un dia, havent sabut 'l gat que la reyna eixia molt sovint á passeig ab sa filla per la vora del riu, vá dirli á son amo:—«Si voléu seguí un consell méu, tindréu feta la fortuna: Anéu á banyarvos al lloch del riu que 'us indicaré; lo demés deixéuho per mí.»

Aixis vá ferho 'l fill del moliner; mentres 's ba-

nyava passá per allí S. M. y 'l gat s' posá á cridar:— ¡Socorro! ¡Socorro!... ¡que 'l Comte s' ofega!...

Al sentirho la reyna, tragué 'l cap per la porteta del cotxe y reconeixent 'l gat, maná que corrent la séva escolta anés á auxiliar al *de Camama*.

Mentres lo treyan del riu, 'l *Marruix* digué á S. M. que 'ls lladres havian robat la roba al séu amo.. (y era que l' havia amagat dins d' una verdissa). La reyna maná que immediatament un oficial de la séva guardia anés al palau á buscar un dels millors trajos pera 'l pseudo comte.

Com que 'l fill del moliner era un *galán* tipo, ab lo trajo nou feya tant de goig y de patxoca, que la princesa se n' enamorá com una beneyta. Las reynals personas varen ferlo pujar á sa carrossa y varen volguer que las acompañés á passeig.

Lo dimoni del gat, remenant la cúa de gust, s' adelantá al cotxe y á tots 'ls pagesos que trobava pe 'ls camps del costat de la carretera 'ls cridava:—«Ey! Gent de Deu! Si no féu veure á la reyna que aquestos camps y vinyas, prats y boscos, son propietat del *Comte de Camama*, l' enamorat de la princesa .. ¡pobres de vosaltres, perquè llavors ho serán per forsal!»

Y tots l' obehiren, pe 'l compte que 'ls hi tenia l' estar bé ab lo Comte..

Seguint lo seu camí, 'l gat sempre anava un quart més endavant que la carrossa reyal; la reyna cada vegada quedava més admirada de las inmensas propietats del *de Camama*.

Veusaquí que 'l célebre *Marruix* arrivá á la porta d' un castell encantat, propietat del bruixot més rich d' aquellas encontradas... ¡Ell sí que era 'l verdader amo y senyor de tot aquell pais!

Solicitá una entrevista ab lo misteriós duenyo del castell, qui 'l rebé ab molta amabilitat preguntli que s' assentès y reposés una bona estona.

—M'han assegurat (li digué 'l gat) que vos, senyor, teniu lo dò de transformarvos en forma de fera quan vos acomoda...

Per tota resposta, quedá convertit en lleó al instant, causant tanta pó al *Marruix* que s' enfilá á la teulada en un santiamén.

Un cop desencantat lo bruixot, al poch rato, li manifestá 'l felí que també li havian dit que 's tornava rata si li donava la gana.

Encare no ho havia acabat de dir, quan una grossa rata de claveguera sustituhí al personatge; pero encare no la veje 'l gat, s' hi tirá al demunt y 'n vá passá 'ls taps en un tancar y obrir d' ulls.

*
**

Veusaquí que tant bon punt la reyna y la primcesa acompañadas del Comte moliner, arrivaren al castell, surtí á rébrelas lo gat, més trempat que un ginjol, dihent al passá 'l pont llevadís:

—¡Benvingudas sigan vostras excelsas personas al castell del meu noble amo!

—¡Cóm! (exclamá la reyna dirigintse á son acompañant) ¿També es vostre aque't castell? Vull visitar-lo.

Lo de *Camama* doná 'l bras á la primcesa, y precedits de la reyna entraren al gran saló, ahont per art mágich hi havia una taula parada ab richs menjars y requisits.

Encantada la reyna de la opulencia del Comte, li

vá dir acabat lo banquet:—¿Sabéu que 'm convin-
driau per gendre si tant bé vos la passéu? Aixís
tots 'ns la passàriam bè.

Lo Comte de *Camama* fèu una reverencia, acceptá
l'honor que la soberana li dispensava y l'endeuá
's casá ab la primpcesa.

Qu'era lo que volía conseguir aquell gat dels
freres, pel compte que també li tenia l'ascendir de
gat de molí á gat de palau.

*
**

Com no sè res més del gat
veusaquí 'l qüento acabat.

PEPET DEL CARRIL

FRUYTS DE LA ENSENYANSA JESUÍTICA

SONET

No tens dret á queixarte infelis pare
No 't lamentis de un fill tan perdulari
que qui de son deber no 'n fa un sagrari,
pesars molt més crudels deu sufrí encare.

¿Perqué de lo teu fill renegas are
¿Donchs no veus qu' es lo fruyt de ton desvari?

¿Qu' es un vil y tirá? ¡L' estrafalari!

¿Que ignora qu' es vergonya? ¡Cosa rara!

¿No ets tú qui li doná la primer guia
y posantlo al costat de falsos *pares*,
del goig dels verdaders lo separares?

Doncas si ara es tot ell hipocresia,
no 'l desdenyis, no 'l tractis de canalla.
Contempla ton error, sofreix. . ¡y calla!

MARIANO MATABROCA.

BRAVO, PEY ORDEIX

A qui van aquest cinch, y ab tota l' ánima
l' enardeixo á la lluyta. ¡Amich, avant!
Desenmascari bé al catolicisme,
fujeteji sens pietat als clericals.

Tregui 'ls drapets al sol de tot lo clero
que, á fé de Deu, té feyna de debó.
Desde la tiara avall, á ningú planyi.
¡Som tants qu' aplaudirém ab tot lo cor!

¿Sab per qué? Perque 'l dit posa en la llaga
que corromp y envileix la humanitat.
No desmáhi, que sa obra justiciera
la seguirán molts mils de ciudadáns.

Aquí falta lleixiu que desinfecti
lo putrefacte y corromput ambient;
fassi bugada, purifiqui al poble
dels miasmas qu' han criat los mals governs.

Per, primer cop, ingenuament confesso,
á un capellá aplaudeixo ab frenesí,
perque diu la vritat sens cap escrúpol.
Aixís hem d' ésse tots. ¡Avant, amich!

¡Visca la llibertat! ¡Fora caretas!
¡Gloria á n' á l' honradés! ¡Fora opressions!
¡Abaix l' embusteria y l' injusticia!
¡Guerra á tots los farsants, vils y traidors!

Humanisém lo mon, tot lo possible;
alentém á la lluyta á ne 'ls poruchs;
agermanémse, fém suprens esforsos
perque la vritat vegin tots los ulls.

Arremetém de ferm contra 'ls que medran
fanatisant lo poble, Pey Ordeix,

y s' enriqueixen fent deu mil abusos.
Fem de tots los pillets vil escarment.

¡Fora lleys del embut! Exterminemlas,
fem neteja de tot lo qu' és danyí.
Implantém un reynat sols de justicia.
Trellalém tots pel bé ab fort esperit.

Que la conciencia siga nostra base;
que la rahó sols siga nostre Deu.
Mil anatemas contra aquells qu' intentan
esclavisá del poble 'l pensament.

Abominém als reys y á tots los déspotas
venerém sols per sants als adelantats;
Sols la Ciencia es vritat; lo misticisme
ensopeix los cervells. ¡Fora entrebanchs!

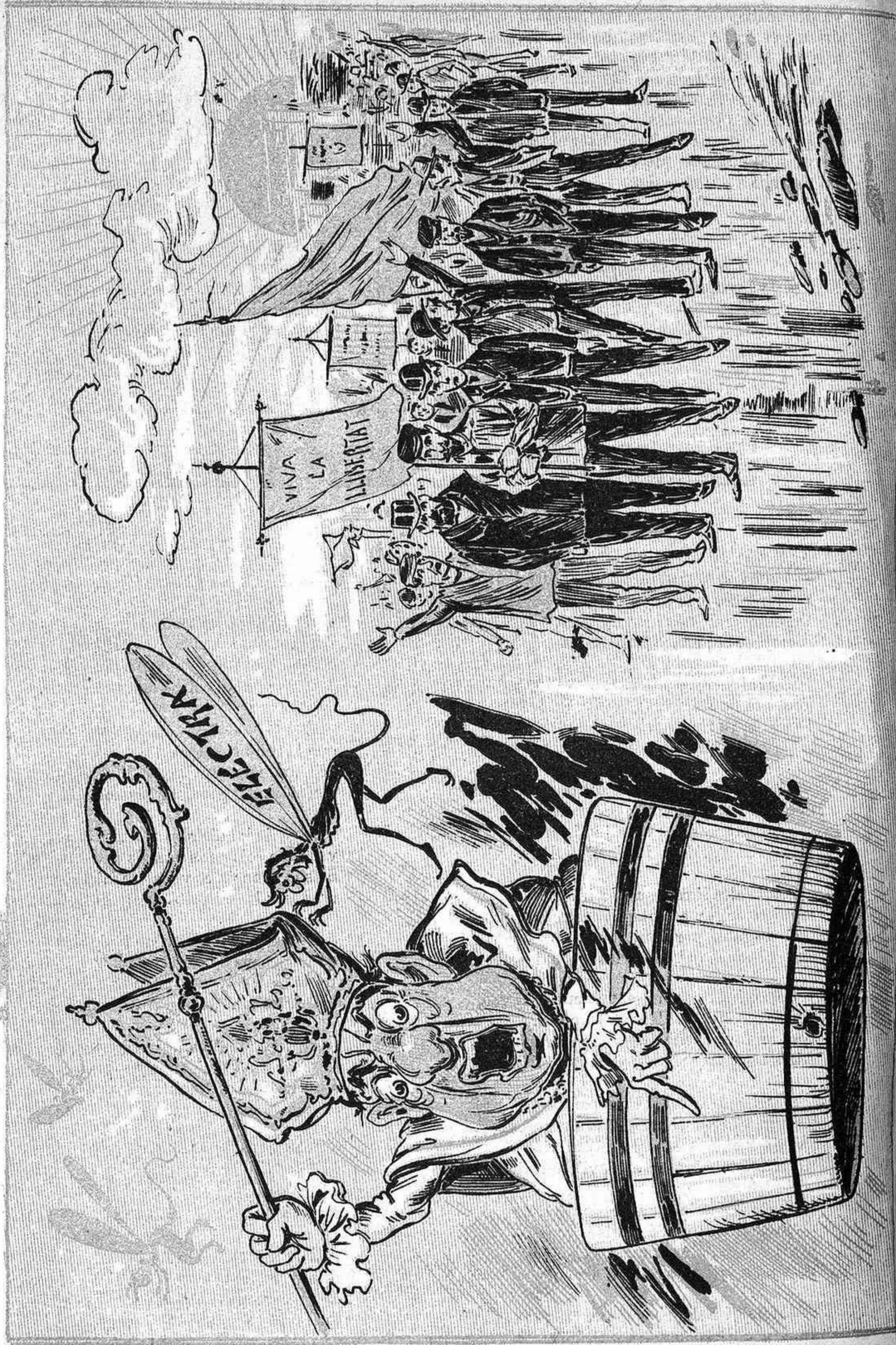
No profaném á Deu ab teologías
que son caus de bestiesas y d' embulls:
De religió vritat, no n' hi ha més qu' una;
La qu' es font de moral y d' amor pur.

Patí en 'quet mon per alcansar la gloria
á ne l' altre, es un tema tonto, vell.
Los mortals no llanuts, no estém per brescas;
lo que volem es estar bé á n' aquet.

Inculquéu als devots la santa idea
de que Deu no es cap home dels d' aquí,
ni ha creat en lo mon cap privilegi.
Deu no 's ven ni corromp pel metall vil.

Y si junts logrém fer bugada neta
dels *dallós* y 'ls *daixós*, ho dich ben alt:
L' únich cop será aquet, á fé us ho juro,
que d' acort estaré ab un capellá.

FRANCISCO SISA.

de 'n Perez Galdós!!
 ¡Qui vagi á sentir-la
 no té salvació!

á la Llibertat
 —¡¡Que visca l' Electrak!
 per tot han cridat.

Per dar gust al gran *beyato*
 qu' es l' amo del carrer Nou,
 d' aquest modo cassan donas
 els mes hábils cassadors.

Vent de Mars, bufa que bufa,
 segueix bufant
 Empeny depressa las fullas....
 y als capellans.

TEATROS

PRINCIPAL

La Sra. Tubau en la visita que 'ns ha fet en lo present any, 'ns ha dat á coneixer *Pepita Tudó* del conegut autor dramátich Sr. Palencia, que com siga qu' es l' empresari de la companyia, halagat sens dupte per los bons resultats que li habia donat la de Sardou *La corte de Napoleon* buscá un *filet* á fi de sostenir l' afició del públich, en obras de treurer los *drapels* als monarcas, habentlo sols trobat per part de l' efecte plástich, ja que *Pepita Tudó* te escassa consistència teatral, sent sas escenas una continua exhibició de trajos, decoracions y epissodis d' época, pero desprovista casi per complert de interés dramátich.

La obra *Pepita Tudó*, per la part literaria es digna filla del pulcre escriptor Sr. Palencia y en quant al desempenyo, debém confessar que la Sra. Tubau, está sumament acertada en lo desempenyo de la protagonista. Los demás artistas los trobém un bon xich inferiors al seu costat.

Un éxit expontani, ha obtingut la preciosa comedia de D. Joan Antoni Cavestany *La Reina y la Comedianta* estrenada antes d' ahir; qual obra sembla original d' un d' aquells ingenis de la *Edad de Oro* de la poesia espanyola, per la fluidés de sa versificació, la cadencia de sas estrofas y la ampulositat d' imatjes que recrean los oídos y conquistan l' aplauso quan los versos son recitats per actors com los de la excelent companyia Tubau; es una obra ab aspiracions á clássica.

La Córte del rey poeta Felip IV, protector de las Musas (y de las móssas) composta del infame Comte-Duch, del gran Calderon, del osat Duch d' Osuna, del romántich Villamediana et sic de cæteris; ab l' indispensable Quevedo! está fidelment transportada á la escena; y aquesta (no cal dirho) no s' ha pogut presentar més rica ni més apropiada en vestuari é indumentaria. Es una verdadera *córt* d' intrigas, romansos en vers y romansos ab faldillas que, si bé per l' autor ha estat falsejada si hém de respectar la historia, retrata de cos enter aquella época, durant lo qual tant varén brillar las llettras patrias com vá *brillar* per la séva ausencia lo bon nom d' Espanya.

Els personatjes de la obra, casi tots d' importancia, tinguéren bons intérpretes distingintse en lo paper de protogonista lo senyora Tubau (Calderona) que estava molt bufona, la actriu que representaba la Reina Isabel y 'ls actors encarregats dels del rey y de Quevedo: aquet desempenyat y caracterisat ab tota consciencia.

Á cada final d' acte s' aplaudí fortament; y al final hi hagué una ovació per la Companyia, demostrant al públich que, l' autor segons manifestá *Felip IV* en persona, 's trobaba á Madrid.

Ó molt ens hauriam d' enganyar, ó «*La Reina y la Comedianta*» quedará de repertori en lo Teatro Espanyol modern.

LICEO

Diumenje se dongué fi á la série dels concerts anunciats ab un programa del tot escullit y com no hi habia hagut en cap dels anteriors.

Á petició dels entussiasistas *catalanistas*, se cantá l' himne (sic) *Los Segadors* y com que de lo sublim ó lo ridícul no més hi ha un pas, lo esmentat himne va comensarse ab molta veneració y prosopopeya y va acabar-se... ab la gran *chacota*.

La Empresa Bernis anuncia per lo diumenge de Pasqua, la inauguració de la temporada, ab la companyia dramática italiana Reiter-Pasta (coneguts abdós artistas ventatjosament de nosaltres).

Segons noticias la Sra. Reiter ve feta ja una verdadera celebritat, de manera que en Italia gosa d' igual categoria que la eminent Duse.

Lo escullit del repertori anunciat y lo notable y numerós personal de la companyia, fa esperar una brillant temporada.

NOVETATS

Dimars passat la Sra. Vitaliani 'ns representá un drama inédit del Sr. Guimerá, titulat: *Arran de terra* que al ser adaptat en italiá ho ha sigut ab lo de *Scivolando sulla terra*.

La sola deferencia que vers á nostre primer autor dramátich ha tingut la celebrad actriu, mereix lo més calorós aplauso y ab doble motiu si ja en los ensajos se preveya una catástrofe com ho resultá ser l' estreno de la obra mentada.

No volém creurer de cap de las maneras, que antes del estreno p' guessin veurer los actors de la companyia Vitaliani que en dita obra h' anavan á lograr un triunfo y queda ia de repertori entre ells, puig á creurer aixó los demostraria molt poch coneixements teatrals.

No sabém lo que 's proposá lo Sr. Guimerá en son drama *Arran de terra*, puig obra més poch pensada y més mal desenvolupada no recordém haverla vist may en nostres escenaris, ja que en ella sols s' hi explanan algunas escenas de la immoralitat mes des arnada sense demostrar los més petits coneixements de 'l realisme que 's proposa presentar.

De cap manera pot culparse del desastre á la companyia, puig tant la Sra. Vitaliani com la Sra. Farina y Srs Duse, Rizzotto y Sainati la desempanyaren ab verdader carinyo y maestria; més dirém, á no ser confiada á artistas tan notables, *Scivolando sulla terra* dificilment s' hauria pogut acabar lo segon acte y gracias á son talent, s' arribá al final de la obra.

Al final dels actes foren aplaudits los intérpretes, pero de cap manera l' autor que no s' atreví á presentarse.

Resúm: *Scivolando sulla terra* ó *Arran de terra*, es una complerta equivocació imperdonable á l' autor de *Mar y Cel*.

TIVOLI

Bona pensada tingué la Empresa Elías ab la *reprisse* de *Jesús de Nazareth*, puig en las passadas festas hi hagué quatre fenomenals plens y á jutjar per l' entusiasme que hi hagué sembla que hi ha obra per algunas festas, ja que nostre públich se torna diumenjer, puig los dias feyners los teatros se veuhen desanimats.

Jesús de Nazareth, ha sigut presentat ab propietat relat va baix los preus de la casa, habent sigut aplaudidas algunas decoracions dels Sr. Moragas y Alarma.

En lo desempenyo s' hi distingiren los germans Borrás y algun altre actor. Lo conjunt resultá un xich deficient y s' observá falta d' ensajos. Aixó en la nit de son estreno; en las representacions successivas ha millorat en gran manera.

GRAN-VIA

Casi sens anunci ni preparació de cap classe, s' estrená dissapte passat un juguete lirich, titulat *El barbero de Sevilla* que si bé está desprovist de originalitat (en son fondo), los xistes y escenas cómicas que hi han, son en tanta abundancia que es sens dupte una de las *sarsuelas* del género *chico* mes xocantas y ben ensopegadas, habent tingut lo tacte sos autors de eliminar los tipos ja cursis y gastats de xulos, toreros, cessants y demás *farandola* peculiar en aquestas obras.

Lo públich no pará un moment de riurer, celebrantse las agudesas dels autors de la lletra aixís com també las sentidas pessas musicals que la adornan.

Ab tot y notarse alguna vacilació en alguns artistas, se feren aplaudir ab justicia tots los que hi prengueren part y de modo extraordinari los Srs. Vega y Güell que hi están inimitables.

Al final y entre l' aplauso unánim del públich, foren cridats los autors, resultantho ser de la lletra los Srs. Perrin y Palacios y de la música los Mtres. Srs. Jimenez y Nieto.

A jutjar per l' aplauso ab que signé rebut *El barbero de Sevilla*, hi ha obra per lo que resta de temporada, de lo que molt nos en alegrém.

UN CÓMICH RETIRAT.

LA TOMASA
MISCELÁNEA

—La Primavera té aixó. Lo papelló estima á la papellona, lo grill á la grilla, lo caball á l' euga... ¿Y 'l seu pit, no li diu res?
—Si; 'l pit me diu que se m' ha trencat el cordó de la cotilla.

R. Ducan
1761

Tinch l' home fora y m' arribo
al sermó de mossen Pi;
tracta de la esposa hoarada...

—Per aquesta banda, Elena,
Sant Joseph passá 'l ribot.
—Pro en cambi, per l' altra banda

¿PERQUE NO ESCRIUS?

(Al festiu poeta bisbalench, mon ver amich en J. Oliveras Pi)

SONET

Fa temps que no publica, car amich,
treballs teus LA TOMASA y 'm sap greu,
ja que si jo tingués el númen teu
escriuria molt més del qu' are escrich.

¿Es potser, que fent versos t' has fet rich
y, orgullós, are ho tens com á menyspreu
alternar ab *poetas* del nom meu,
que si escrihuen un vers es ab fatich?

¿O s' ha tornat ta musa tan ingrata
que malgrat ton desitj, ja no t' inspira,
¿Que rompuda en mil trossos tens la lira?
¿Que si escrius, ta mullé 't mou saragata?

Si de complaure á un bon amich tens ganas
espero ta contesta en eixas planas.

F. CARRERAS P.

Epigrama

Donya Cinta Baixa Arnés,
qu' es viudeta jove y rica,
á sos parents notifica
que, ja té altre cop prom's.
—Aixó no es pas cap afront—
diu el nuvi Andreu Pont Plá;
—La senyora are 's dirá...
—¿Com?

—Cinta Baixa de Pont.

A. COMA.

Ab bona entrada, tingué lloch diumenje passat l' anunciada novillada en la Plassa vella de la Barceloneta.

Encara que 'ls toros de Nadin excepte 'l quint que fou lo de la tarde, demostraren en general pocas condicions para la lidia, la corrida resultá entretinguda gracias als matadors que s' esforsaren en cumplir, especialment el *Rerre* y 'l *Mon*. Aquest últim sobre tot, 's captá las simpatias del públich barceloní y creyém que ab millor bestiar 's guanyará lo cartell d' aquesta plassa.

Es d' alabar lo zel de la empresa Armengol y Muntaner en presentar variació de lidiadors.

La saragata de 'ls alumnos de 'ls pares Agustins del Escorial ha sigut de las que n' entran pocas en lliura.

Además de demostrar que 'ls frares saben especular molt be ab la beneyteria de 'ls pares y mares que 'ls hi envian los fills perquè fassin d' ells uns perfectes carrinclons, ha servit per fer compendre que la tan decantada ensenyansa de las ordres monásticas es un mito, puig deixant consideracions apart, los deixeples de 'ls pares Agustins ni eran vigilats, puig tenian armas blancas y de foch en son poder, ni eran sumisos, puig durant cinch dias han fet lo que 'ls hi ha donat la gana, ni tenian modos ni vergonya.

Y per encaminar á eixa tayfa de aixelabrats *caps de casa*, los frares del Escorial cobravan la friolera d' uns mil duros anuals per cada deixeples, y tenintne cent aproximadament venia á donar un total d' uns cent mil duros.

¡Quin desengany pe 'ls que creyan que los bonas ensenyansas no més s' aprenian en los colegis de 'ls frares!

Un detall; un de 'ls alumnos mes revolucionaris fou lo fill de Don Alexandre Pidal, lo qui ab un revolver als dits, feu tronar y ploure en lo colégi imponente á sos companys. ¡Quin disgust haurá rebut l' embaixador d' Espanya á Roma al enterarse de la noticia!

Los que per desgracia hém sigut educats pe 'ls frares, ja sabém quin pa s' hi dona y lo que s' hi aprén en los convents. De mi, sé dir que, educat alguns anys per religiosos, podria lo dia que volgués, escriure una negra historia de tot lo lleig, baix y aborrible qu' al seu costat vaig aprendre y que he tingut d' esforsarme molt per anar'ho deixant en lo camí de la vida.

La ensenyansa per individuos célibes y enclaustrats además y católichs per anyadidura, es un crim de lessa societat. ¡Lo del Escorial no es més que una demostració palpitant y colectiva d' aquest aforisme!

—*

Proximament surtirá cap á Marsella y Tolón l' acorassat *Pelayo* anclat en nostre port.

Aconsellém que li donguin remolch y vigilin sos moviments totas las barcas del bou de la matricula de Barcelona.

Si no 's segueix nostre consell, no responém de lo que passará.

¡Be massa que ho sentirem á dir!

—*

¡Quina diferencia entre Espanya y Portugal!

Aqui com allí -y allí potser ab menos causa qu' aquí- ha aixecat de improvis e coure contra las ordres religiosas á fi de posar los peus á rotllo, als que tiranisan las conciencias, agabellian los interessos materials y fan una competencia desastrosa al proletari y educan generacions d' ases fanáticos, é hipócritas.

Donchs, á Portugal ha sigut joch de pocas taulas. Los poders públichs inspirantse en los desitjos del poble, han dictat lleys y las ordres religiosas ó s' han sotmés á la lley comú ó han sigut extranyadas.

A Espanya en cambi ahont los frares y monjas de totas lleys y castas fan més mal qu' una pedregada seca, ahont los enclaustrats fan una competencia desastrosa al poble, ahont se donan á diari escándols del calibre de 'l de la senyoreta Ubao y del colégi del Escorial, ahont los convents son apedregats y la reacció es xiulada al compás de la Marsellesa y de l' himne de Riego, á Espanya en cambi los poders públichs no han prés cap mida contra las congregacions y lluny de ser espulsat un sol frare, son aquestos posats al nivell de las institucions.

¡Quin exemple 'ns dona lo petit Portugal y que malament l' aprofitém nosaltres!

Y encara seguirem dihentlos *lussos* als portugueses?... No; 'ls *lussos* som nosaltres.

—*

Hem canbiat d' arcalde.

Desde fa pochos dias tenim al candelero un tal senyor Amat, que ha comensat lo mando, donant molt bonas esperansas de que ho farà be y de que baix sa gestió arcaldesca los barcelonins lligarém los gosos ab llangonissas

A fer cas de sas paraulas, l' home ve animat de bons desitjos y vol que 'l poble de Barcelona l' anomeni ab son apellido per partida doble, aixó es Amat, l' amat.

Celebrarém que resulti veritat tanta bellesa y que no tingui d' arribar may lo dia en que s' hagi de dir de l' Amat, amat...arlo!

*

Llegeixo en un periódich;

.....*El Drapayret, El Xato, El Peret Pellaire, l' Escoldá, El Rovellat, Bocanegra, El Pepet de la Melsa, L' Escorxa Rossas, El Babot, El Joaquim del Pataco, El Pelamánachs El Mantellina,...* etc.

—Ja sé dirán vostés—S tracta de una colla de carteristas, ó blasfemos quizenayres, de 'ls que la policia agafa tot sovint per enviarlos al hotel del carrer d' A malia.

—Donchs, no senyors... No es aixó. Son els noms de 'ls presunts arcaldes de barri fusionistas.

Los conservadors tenian la mania de fer desempenyar las c rrechs públichs per tituls nobiliaris.

Los fusionistas també; per tituls nobiliaris tant pintorescos com los qu' acabém de citar.

*

Segóns sembla, lo Foment del Treball Nacional presenta en sos pressupostos d' aquest any, un deficit de 40 mil duros.

Vet' aquí alló d' aquells viatjes á Madrid en *Sleeping-carr* y alló d' aquells xéflis á lo Baltasar pagant la caixa social.

Parodiém al fabulista.

—Esas idas y venidas
quiero amiga que me diga
son de alguna utilidad?
Són per fer 'hi-'l gran tiberí
y en la bossa-gran destrossa
dels que pagan-de bon grat.

*

Ha surtit en aquesta capital un nou periódich setmanal titulat *Electra*, lo qual com son nóm indica, ve á defensar ideas avansadas.

Colaboran en ell conegudas firmas de 'ls millors escriptors radicals.

Doném la benvinguda al nou company y li desitjém més dias que llonganissas.

SECCIO TELEGRAFICA

(Servey particular adelantat — pe 'l fil especial de LA TOMASA — qu' encare ningú may no li ha trencat)

ESCORIA... 'L FRARESCH. 21. A ' hora de las empentas. Socorro! Auxili! estém incomunicats. La *canalla* se 'ns ha pujat á la coroneta. Han surtit *teyas* y *revolvers*. Si no envian molta *caballeria*, *infanteria* y *guardia civil* estém perduts. ¡Válgans Sant Nin y Sant Non! Bona experiencia tindré per l' any vinent. Si 'm regalan mitja dotzena de samarretas 'm declaro satisfet

PERA AGUSTÍ.

CASA GRAN. 24. A l' hora d' empunyar la vara. Ha sigut arribá y moldre. Arribar á n' aquesta casa y descubrir un *tarugo* colossal ha sigut tot hú. De las resultas, un jefe de consums, sis cabos y vint burots... *xapesquén* ¡Bon principi!...

AM-AT.

PLASSA DE SANTA ANA. 25. A l' hora de... *apaga y vámonos*. La cosa 's presenta malament. Aquesta genteta de 'ls gremis son del morro-fort. Me sembla qu' aquest any en lloch de cobrar deu mil duros de sou *ya te contentarás con tres pesetas*. Qui m' ha fet més la guitsa es lo matalasser del número 17, ab lo seu rediable d' *acetileno*. Nosaltres no veném gas y ell en cambi 's fa barba d' or.

MANS-ANA.

BADALONA. 25. A l' hora... tonta. Tot ha sigut inútil. No hem pogut reventar á n' en Pey y ell en cambi 'ns ha deixat *blaus*. Lo rector está que trina, lo sagristá bufa com lo tranvia de foch; las beyatas volen desagaviarlos á tots dos calant foch á la *comparativa*. No sé perque 'm sembla que s' acosta Totsants; sento farúm de *castanyas*. M' amago sota 'l lit.

LLANUT.

PLASSA DEL ANGEL. 24 A l' hora del xáfeh. Acabo de penetrar en l' habitació del delicte. La filla del escriptor B. está en camisa fent ruboritzar als mossos d' esquadra. Es nana y garrella y peluda com la Roca Diablara de Valencia. Ell, l' adroguer Q. está amagat sota 'l lit sense calsetets. Desde aquí distingeixo sa robusta fisonomia posterior; plora com una criatura, diu qu' ella l' ha seduhit. Ell, lo marit C. s' arrenca 'ls cabells. Lo sogre B. ha caygut en basca. Aixó sembla 'l «Joch de 'ls disbarats»

DILUVIO.

CORRESPONDENCIA

Rampells. Arreglat n' anirá un.—*B. Costa*. *Viladecans*. Va molt bé y s' aprofitará. Respecte al altre treball de que 'm paria, perdi cuidado; si li vaig acceptar, surtirá.—*J. M. Baliarda*. L' assumpto va bé y agradaria, pero falta *salero* en lo desenrotllo.—*Mariano Matabroca*. Acepto lo Sonet; va bé. En quant á lo altre, sento dirli qu' ha treballat pel dimoni. *M. Benet*. Va bé; gracias. *Mentias Enbonafé*. No puch compláurel aquest cop. Envihi altrás cosas.—*J. M. Castellet*. Molt bé y agra hint.—*B. Parera*. Aceptat.—*B. Raméntol*. Molt bé; gracias.—X. Tres Consells no están del tot malament, pero son un xich mansoys pe 'l nostre periódich.—*F. Carreras*. Va bé; me 'l quedo.—*F. Malagarriga*. Molt bé gracias. ¿Perqué no procura que 'ls originals sigan més llegibles?—*Gratacós*. De 'ls treballs que m' envia n' aprofitaré un. De 'ls altres dos, «Prim vera» s' assembla massa á un revall publicat en nostre folletí fa temps y «Consell» es defectuós.—*Rapevi*. Excepte l' Amor regional qu' es massa verdosench, accepto y agraheixo lo demés.—*Joanet de Valls*. Lo seu no fa lo pés.—*Pep de Gardeny*. Passo de llarch.—*Carbó d' Alsina*. Molt be y gracias.—*Bona-ventura Reméntol*. L' última poesia molt bé pera 'l dia de 'ls Morts. Ara la trobém fora de lloch.—*Albertet de Vilafranca*. Va bé; 's publicarà.—*Baltasar Farcosa*. Lo primer va be. Lo segón es molt gastat.—*Ramon Ribera*. Es massa candorós é infantil. Probi un' altra cosa.—*J. Cobersi*. Van bé; pero ja haurá notat qu' ara per ara no 's publica cap joch d' aquestos.—*Ricart Pujol*. Es poch interessant l' article. Probi altra cosa.—*Quimet de las Coplás*. Be xicot, ho publicaré y espero llegirte assovint.

LITOGRAFIA BARCELONESA

6, CARRER DE SANT RAMÓN, 6

LA TOMASA
POT-POURRI

Hi llegit sobre la dona,
més de quatre cents tractats;
y no obstant, en tots los llibres
trobo sempre novetats.

Ja s'acosta lo bon temps,
lo temps aquell qu'á las tardes
fá bo de venir aquí
á engrescar als papanatas!

A. Duran
1906

Ha estat casat sis vegadas
li diuen «El mata-donas»
¡Apa noyas obriu l'ull,
buscau a buscar xicotat

—No te la miris la llista. Jo ja 'm faré el menú;
tu paga. Llagostins, llenguado al gratin y Borgonya
de xeixanta rals botella.

—Borgonya? (Per borgonya la meva á l' hora
de comptes. Duch tres pessetas!)